Negyedik évfolyam. 43. szám. Székely-Udvarhely, 1898. október 23.

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI DÍJAK: Egész évre 4 frt. Félévre 2 frt. Negyedévre 1 frt. Papok-, tanítók- és községi előljáróknak egész évre 3 frt, a tanító-egylet tagjainak, községi és körjegyzőknek 2 frt 50 kr. — Egy példány ára 8 kr.

Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

Szerkesztő: BETEGH PÁL.

Hivatalos hirdetések 100 szóig minden szó 2 kr, azonfelül 1 kr magánhirdetések [] cm.-ként 3 kr, többszöri közlésnél 2 kr-ért közöltetnek. — Bélyegdij külön 30 kr. — Nyilttér sora 50 kr. Hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.

Hirdetéseket o lap főszerkesztőjénél elfogad minden hirdetési iroda.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BETEGH PÁL könyvnyomdája és könyvkötészete (Kossuth-utcza), hova minden e lapot érdekló közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők. Kéziratok nem adatnak vissza.

Székely-Udvarhely város a jelen- és a jövőben.

— Nyilt levél a város előljáróságához és a városatyákhoz. —

Irta: **Truncus.**

Nagyérdemű uraim! Nem teszem a tüzbe a kezem, hogy Székely-Udvarhély varos csakugyan olyan lesz, a minőnek le fogom irni és a minőnek magam óhajtanám, de hogy a jelen nincs homályositva, bizonyitom önökkel.

Nem is azért irok, hogy korbácsoljak, vagy tanácsot adjak, hanem irok azért, hogy néha beszéljünk magunk között a város ügyeről is. A társadalom minden rétegében megfordulok 25 év óta és figyelem, de soha sem tapasztaltam, hogy érdemlegesen tárgyalta volna azt; ha előhozódott a város ügye, csak ósszárlást hallottam és legtöbbször méltánytalanul; egyes egyénekbe volt a hiba és kellett bünhődnie az összesnek. Jó akaratu, őszinte tanácsot nem hallottam, hanem a kibeszélés után napirendre tértek, maradt minden a régi.

Foglalkoztunk a China-Japán háboruval; orosz-angol konflikttussal; néha a megye dolgával, de csak addig, a mig megtudtuk, »ki a legény a csárdában«; foglalkoztunk Franciaország szennyesével; a magunkét azonban megszokva, azzal neim sokat törődtünk.

Ha megengedik, uraim, vezetőjük leszek, mert — bár önök legtöbbje Székely-Udvarhelyen született és nevekedett, de elévedhet, nem a város terjedelme, hanem a — rendszertelen épitkezés és az utczák görbesége folytán. Ez talán eddig fel sem tünt önöknek, mert ellenkező esetben tettek volna valamit a régi hibák némi kiegyenlitése végett — az utvonal megállapitásáért.

En apánkat, nagyapánkat nem kárhoztatom a házak zsufoltságáért, mert az akkori hadakozó időkben kis helyre mennél több ház és ember tömöritése volt a czél, és azt sem tudom fel, ha egy tekintélyesebb polgár háza vagy telke kedvéért az utcza kanyarulatot kapolt, mert biz, azon időben a mérnöki tudomány magánosok előtt nem nagy tekintélynek örvendett és egyesek fokozott privilegiummal birtak: a közöbölá hasznosité előnyöset dusán kivenni. Ezt nincs miért magyarázzam, önök tudják, hogy a czéhrendszer alatti legnagyobbat ivott a czéhmester, utána a mesterek.

Nem tartom magyarázatokkal, végezzük feladatainkat; induljunk a város megtekintésére. Kiindulási pont a városháza, az önök tanácskozási helye.

Városháza!?... Hát önök városházának mondják ezt a bérházat?... Nem pirulnak, ha egy idegennek bemutatják, hogy ez a bérház van kineveze városházának, a hol a tisztviselő urak négyével-évével vannak egy szobának nevezett lyukba beszorva a rendőr séggel egy ödel alatt és még sincs betiltva ez az állapot! Nem ég a talpok, hogy a tanácsterem (?) zajos vendéglő fölé van épitve?

Hagyjuk ezt Induljunk. Bocsássanak meg, hogy gyalogszerbe vezetem, de eltekintve attól, hogy fakker kevés és szabad dijszedésre van engedve, czélszerübbnek tartom a tüzetesebb megtekintés végett gyalog járni; bár a következtünk esküdt ellenségé a finomabb dolgozatu czipőnek.

Vigyázzanak, uraim, hogy az ev. ref. egyház dalárdája épitett vaskós, sárnak, nehogy elerüket veszélyeztessék, mert bizony ez a százados rondaság a kidülésnek minden órában ki van téve.

No, igy szerencsésen kieviczkélve innen, ez a diszes épület, uraim, a vármegye ujonan épült háza, a melynek szépsége már csak azért is kitünik, mert itt vele szemben a piaczt r közepén, hol parknak kellene lenni, van a timárok, csizmadiák, fazekasok, szücsök u. n. iparcsarnoka; továbbá a város tulajdonát képező — rondaságáról és megbizhatlan épitkezéséről nevezetes — régi városház.

Onök nevetnek rajta, hogy iparcsarnoka nevezem ezt a közlekedést annyira akadályozó kő rozoga épületet? En, uraim, nem nagyozlásért nevezem igy, hanem csak saját keresztnevén szólitem. Menjünk, uraim, a két épület között át. Ez a sücsök ároló helye, itt, a mint láják, a kivágott hus, ször, gyapju, bőr és készáruk együtt árultatnak. De mi lelte önöket, hogy a zsebkendőt orraikhoz emelték? Tudták eddig is egészségtelen voltát, még is megtürték! Hálát adok az egek urának, hogy kijöttünk; bár nem valami egészséges az egés a város, de nézzék uraim, a régi városházánál az ürszék a piaczra van épitve; a szekerek, közlök a szeméthordó is — mert ilyen is van — a piaczon tanyásnak; de a szegény rendőrkapitány, bár a kor szinvonalán áll, kellő számu rendőr hiányában nem tud intézkedni.

Ez, uraim, a Kossuth-utcza, a mely egyszerűségére és terjedelmére akármely városnak büszkeségе lehetne. Az egyetlen utczánk, a hol fasorok vannak, de a kövezet ép oly gyaláztos, mint a város melléktczáiban; járda ugyan van, de az utcza kövezeténél is rosszabb. Hogy utvonal megállapitva nincs, itt is látszik, de még türhető állapot. Engedjék meg, hogy magánházak udvarába ne vezessem be, mert biz' ott szokott rondaságnál egyebet alig találunk. A szemét szanaszét, a kut a sertésól, vagy egyéb ól szomszédságában. Az utcza baloldalán a rom. kath. temető, a mely ellátja a kutakat vizzel; jobbra pedig a Kükülló a partjaira épitett rondaságaival.

Lássuk a másik főutczáját: a Bethlen-utczát. Ehhez már ugyan gyenge és keskeny uton jutottunk s ez alatt szemügyre vehették az u. n. Varga-patakot is, a mely ritkitja párját az ő baczillus gyüjteményével. A Bethlen-utcza zsufolt házakkal; fölötte az ev. ref. temető, balra tőle az ugynevezett Tó az ő ut-

TÁRCZA.

Gyimesig és vissza.

(A „Székely-Udvarhely" eredeti tárczája.)

(Folytatás és vége.

Az első állomás Madéfalva; épen az állomás közelében emelik is már a sicuilicidium szomoru emlékövét; e hely volt 1764-ben az ártatlanok vérével öntözött temetője a székelynek. Pár perczenyi megtalás után ujra indul, hogy elérje az alj utolsó állomását, Szt-Mihály—Szépvizet. Innen kezdve, mintha Svájcz bérczei közt haladna vonatunk, hatalmas ivü kerületekben és teljes gőzpöfékelessel hág a hires alagut kellős közepéig. Az emelkedés 25 pro mille, tehát valóságos hegyi pálya s szárt hazánkban páratlan. Egy dm.-nyi többlet emelkedés mellett már csak fogaskerekel közelé odhetünk, azértis kolosszális alkotás a modern technikai tudásnak. Ajnád állomás után következik a hires völgyhid (viadukt), melyet karakói hidnak neveznek a lent folyó, fel nem is látszó, kis hegyi pataktól. Hossza 241 méter és két óriási vasoszlopon nyugszik az aljtól 84 m. magasságban. Fehérre van festve s igy már a nagyerdei tetőről is tisztán kivehető derült időben. Annyira biztos a hid megszerkesztése, hogy a vonat teljes gőzerővel vágtat végig rajta. Előttünk ismeretes is ez a hid, igen, hogy részletetiben, mert innen szálltak be óriási mennyi-egű anyagát s törték össze a Bethlen-falva—czekendi utat. Az itjak annyira el voltak ragadtatva e hid látásától, hogy nem egy imigyen kiáltott fel: Ez is megéri a 3 frtot. (Ennyi volt egynek a kirándulási költsége.) A következő állomás Lövösz. Egy tető, minden oldalon meredek s többnyire fátlan oldallal. Talán innen is kapta nevét; veszélyes az állatra, emberre, ha véletenül megindul a mély völgy felé.

Tehát a vidék festői, művész sem tehetne szebbet vásznára; van is szemlélője bőven. A vaggonok abban, oldaltornácza rakva vannak deákkal, tanárral; a legdusabb vaj-sztékban, hajmely perczben 2 órai idő alatt százanként 2 frt 50 krajczárért, minden tovább 100 drb 1 frt 50 krt fizetve a „Székely-Udvarhely" kiadóhivatalában pontosan elkészíttetnek.

nem győz betelni szemünk a kanyargós pályatest szeszélyes változataival. Míg a hosszu és éles fütty mintegy takarodó hangja mudnyájunkat be nem kerget a fülkékbe. Az ablakot gyorsan felhuzzuk; itt az alagut. Mesteri a kotása ez a mérnöki tudománynak. Hossza 1260 m. és negyedfél peroz alatt ér újra napvilágot a vonat. Épen a közepe a vizválaszló, itt éri el zenithjét a hágó s ezt a pontot egy égő lámpa jelzi. A tunel mindkét nyitánál kapu varja ám, hogy gonosz emberek okozta balesetek elejét vegyék. Vonatjárás után azonban nyitva tartják, hogy a bent rekedt fust elkülönjen, azonban akkor is őrzik A ki nem tudja mikénti, fölöbeges a tengerre menni; az az alagut a maga réséges hosszusságával s a karakói hid szédületes magasságával megtanit mindenkit rája. Az alagut gyimesi oldalau, feut a hegytető kétfelen azonban ugyszintén épült, háborus időben katonai őrszemek számára, igazabban a tunel vedetes végett. Es innen gyorsvonati sebességgel lejt a mozdony, csak ellengőzzel tud fékezni; egymást őrzik a karakóinál rövidebb, de épen oly remek völgyátcsapek. Egymásután hagyjuk el Gyimes-Felsőlokot, Kőspiokot, Gyimesbükköt s az utolsó, hatalmas kanyarodásnal épült áteresznél a honvédő keletnek bérczei eljában fekszik uti czélunk végpontja: Gyimes.

Az imposáns indulókás percznjau a falu értelmiségе nevében Otrobán Nándor derék állomásfőnök fogad bennünket s azonnal a már terítékkel váró étteremba megyünk, hogy a megrenelett és már kivánatossá vált obédet elszöttsük. Jól is esett mindenkinek az a kőfogisztó étel, hát még az a pompás kőbányai, melyet circa 60 darabjával maga az állomásfőnök prezentált. A kedélyes ebéd után, 3 óra tájban indultunk Csángiaból Romániába gyalog. A határvám az állomástól 22 kilometere van. Az mé kisé yprucsatot, de nem áztatott. A határvőlyeet a Tatros-pataka öntözi, nagyobb a medre, mint a vize. Két oldalt kiálló begytok tövében fekszik a kétt vámház; a két épület előtti utcon pár méter széles semleges terület. A mi házunkat finánczok lakják; a román épületben katonák őrködnek, de milyenek! Látszik még most is, hogy Ozman pasa nem sokat adott rájok. Piszkos, rongyos, törpe alakok, boeskorban; katonarubájok talán még Plevnakorabeli, 37-es szám van rajta. A határszéli falukban lakosok s minden két hónapban tartoznak egy heti szolgálatra barakkoloni vándörségnek. Minden akadály nélkül átmegyünk a vámon, velünk a postamester, a plebános és két szemlész. A katonaköpenyegben van ő ügyet bámul rajtunk; az ifjak szánandó mosolyát megtisztelésének veszi; hogyne, a székelytől ritkán részesül ily büvölletben. A legközelebbi falu Palánka, hegyoldalba épitett takaros házaival s igen jókép, módra valló román néppel. A völgyet egészen betölti a patak medre. Viázáradatkor nem is közlekedhetnek. Épen vasárnap, a koresma felé tartunk, előtte ácsoroz a falu mindkét nemü szépe, csufja. Bort kértünk és tisztán iziplak. Valóban jó és czélszerü; nyulós, mint az olaj, literének ára egy frank; a mi borunkat sok annyibe számitja a hájfalatos koresmáros. Mondják az olah borról, hogy édeskésen, kivánóan lopódzik belénk s hirtelen hat. S nem is volt ok nélküli ez a feltevés. Kitört bennünk az olah virtus, de miben? A hymnus, meg a Kossuth-nótak hangjában. Csak ennyiek s bámulat; ha ártatlek volna?! De nem féltünk, mert saját fegyverünkkel vertük volna meg. Ot óra tájban aztán visszaindultunk, mert sokat be szoktak csalni a vámkapukat. A határgarnizon még jól láthatóan a radoutokat, melyeket 1887-ben készittetett hadügyi kormányunk, mikor a muszka-háboru réme kisértett. Érdekes, hogy a mi pályaik is hosszu hiddal végződik, a romániai vasutvonal is épen a határnál hiddal kezdődik. Nagyszerű munkamű ez, minden kövét külön megnova állitják be. A vasszerkezet még nincs készen, anyuyira szerint miuket a román, hogy ezeket is Velencezében készitett, francia mérnökök vezetik az épitést. Az egyszeg szerint jaunár elején kell átadni a forgalomnak s addig fasikotmánynyal fogják pótolni. Ezen időtől fogva rendes gyorsvonat fog közlekedni Csik és Románia között, ozólja a keleti kereskedelem közvetitése. A mi: pályánk inkább hadászati szempontból készült; elsőrendű sinen, első osztálya mozdony járja, hegymászásra készitett nyolcs egyforma és vastag, apró kerékkel. Az állomás is

czdival, mely a város egyik legszebb épületét veszi körül, az alsó állami főreáltól. Sokan nem is tudják, hogy az itt bemenve a város tulajdonát képezte és a tisztelt elöljáróság és az önök elődei — vagy talán még önök is részt vettek benne — eladták, a helyett, hogy befásítottak volna. Megbocsáthatjuk bünök volt ez.

Látom kimeritette önöket ez a szokatlan nagy séta, mellékutczákba nem viszem, mert azok magától érthetőleg egy vonallal sem állnak előbb a főutczáknál. Hanem kipihenve magunkat, engedjék meg, hogy szebbeket, mult gazdálkodásainkat is kimutatva, tárjam fel önök előtt, mi mindent lehetne, kellene tenni és mily eszközök állnak rendelkezésünkre, hogy könynyü szerrel tehessünk is. Egyszóval milyennek képzelem Székely-Udvarhely várost a jövő tizedbe.

A viszontláttásig!

TANÜGY.

Reformeszmék elemi és ismétlő iskoláink fejlesztéséhez.

(Különös tekintettel Udvarhelyvármegye iskolnak népiesiti viszonyaira.) (Folytatás.)

Irta: Kriza Sándor, a bánsai áll. isk. ig.-tanitó.

Ám azért, hogy félre ne értessem, a midőn a hazi ipart kulivál ismétlő- iskolak szervezését sürgetem, azt is kijelentem, hogy nem kivánom még a vármegyében sem ezket az iparisiokalat a gazdasági iskolak fölé helyezni, egyiket a másik rovására elhanyagolni. Egymás kiegészítőjének, egyenlő honlosságinak tekintem mind a kétfele iskolát. Egyiknek a birtoká jövő, a természetes fejlődésnek törvénye, az eloterbe nyomuló kényszerhelyzet, a másiknak a már meglevő, tehát mintban gyökeredző régi elei, fogalmkoro es szeszélyes mód ad jogot. Ez szem elől el nem tévesztendo.

Ezek után lásunk csak mintegy körvonalaban jelölt, halvany vázlatos képet arról, hol és mifele ismétlő iskolak lennének szervezendok Udvarhelyvármegye egyes videkein? Megjegyzesi ohajtom, hogy tanulmányom e reszletét csakis egy, esetleg rákövekezőnél eszmecsere alapjaul szolgáló tervezetet s nem okvetlen helyben hagyandó, végérvényes megallapodast boccsájtom nyilvánosságra. Ez talán felesleges is kijelentenem, hogy minden más videk, de minden egyes község számára a legmegfelelőbb iskola szervezest, az illető vidék, de még inkább az illető lösegz arra hivatott egyénei, tanitói, elöljárói hivatottak javaslatainkat elötrjeszteni.

Im, alljon itt az én vázlatos javaslatom, vármegyénket tiz vidékre kerekitve.

1. A Nagy-Küküllő folyó alsó (Uj-Székelytő Bögözig) vidéken a már honos és meglevő nepi foglalkozás, élet- és kenyérkeresetnek bövitesere nég biztató jövője van az olyan mezogazdasagi ismétlő iskolaknak, melyek a pusztán földmivelés mellett még a kender-, gyümölcs-, komlotermelest fogadnak el fobb oktatasi tárgynak. Hazi ipar kulivalasara pedig a vidéken oly ismétlő iskolaknak lehet okadatolt értelme, a melyek a fuvessző- es szalmafonást, a kender feldolgozasat, legegyszerübb vaszonnemüek szövését, szabasat, varrasát tehetnek fokfatai si tárgynak. Sz.-Keresztúrott pedig egy szitaszövő-tanmühelynek szervezése nem mutatkozik-e szükségesnek?

2. A Nagy-Küküllő folyó középső (Öczfalvától Fenyédig) vidéken az olyan gazdasagi ismetlőknek van jövője, melyek Sz.-Udvarhely varos iskolaszerületé-e való tekintettel, különösen a gyümölcskertészet, még inkább a konyhakertészetet vennék fokfatasi tárgynak. Nehány faluban honos szalmafonó háziipar tovább fejlesztésére szalmafonást kulivaló ismétlő iskolaknak szükséges feltétlenül szükségesnek mutatkozik. Ugy Székely-Udvarhelyt egy butor- es épületkazstalostanmühely beállitása is nagyon kecsegtető kereseti forrassal biztat.

3. A Nagy-Küküllő és a két Homoród folyó felső vidékén (Zetelakatól delkeletre le Abásfalva - Homoród-Almásig) olyan gazdasagi iskolaknak lehet csakis jövöje, melyek az okszerüb takarmanytermelest, a szarvasmarha- juhtenyésztest fogadnak el fokfatasi tárgynak, ezekhez szatlakozhatnak az oly ismetlő iskolák, melyek a finomabb sajt- es turógyartas titkaira tanitanának meg népünk gyermekeit. De feletlebb biztató jövöje van a vidéken a gazdasagi faeszközök faragását a szomszedos hasznipari iskoláknak. A két Ohlfalu valamelyikében pedig tapiomunkat, gyermekjátékot készitő tanmühely beallitasa mellett szol Homoród-Fürön évenként megfordulo fürdőző közönseg szemléktargy-vásárlasi kedve is.

4. A felső Homoród-folyó középső és alsó vidékén (Homoród-Karácsonfalvatól Darócziig) olyan mezogazdasagi ismetlő iskolak szervezese kivanatos, melyek a földmivelés mellett az okszerü rétmüvelest, takarmánytermelest szorgalmazó oktatasi tárgynak tekintenék. Házi ipar kulivalasara pedig fuzvesszőfonó, az ültetett egyfak felnövese utan selyemtermelo ipariskolak szervezetnének. Bárghan egy gyapjufono-szovo tanmühelynek, Kénosnak, Telekfalvanak és Sándorfalvanak meggy es cseresznyeszedest ismétlheta, gyümölcsöik asztalsat, befőzeset es értékesithetesét kultivalo tanmühely.

5. A Rika-hegységen tul fekvo vidéken (Felső-Rákost, Magyar-Hermanyt magába záró terület) a közönséges értelemben vett mezogazdasagi iskolaknak van jövője, de hasonlo tekintetben lesznek a kétfele szervezetu ismétlő iskolák, ezeltudatosabb kultivalására. Nehány községben már honos bordakötés es gyékényfonás, kenderfono- es szövő házipar czéltudatos fejlesztesét, jövőre házipari szalt fogo telyezi ismétlő iskolak szervezeset bizonyara ohajja a nep.

6. Erked-patak völgye es vidéken (Kányad—Szederjes közt) az okszerü mezőgazdasagot, állattenyésztest es gyümölcstermelest kultivaló gazdasagi ismétlők szervezese kivanatos. Ezen vidéken ipariskolaknak pedig különösen kopár hegyoldalakon ültetendo gyerfak utan selyemtermelest, jelenben már a szalmafonó háziipart lehetne kultivalni.

7. A vármegye legnyugotibb szegletе vidéken (Kis-Sofőrnek—Szent-Demeter kozt) az okszerü mezogazdasagot kultivaló ismétlő iskolak az állattenyésztest es szőltőtermelest vehetik fokfatasi tárgynak. Házipar kultivalásara talan felvehető lenne a szalmafonás.

8. A Fejér-Nyikó- es Gagyi-patak vidéken (Palfalvától Felső-Csernatonig) az okszerü mezogazdasagi ismereteket terjesztő gazdasagi iskolaknak van jövöje. De itt a sztán népséggel rakott vidéken többféle háziipart, nevezetesen a kéregvérka- tekenőfaragast kultivaló ismétlő iskolaknak, tanmühelyeknek beallitasat lehetne javasolni.

9. A Küsmöd-patak vidéken (Siklód, Bözödujfalu közt) okszerü mezogazdasagot kultivaló ismétlő iskolára van szükség van. E vidéken eleg biztos jövöje van, az oly háziipari iskolaknak, melyek a szalmafonast, a kender- es tanitanak feglett izlessel, csinnal, ehhez jöhetnek meg gazdasagi faeszközt kultivaló (vi-la, gereblye, szekértengely, lajtorja) háziipariskolak.

10. A Korond-patak es Kis-Küküllő folyó vidéken (Korond—Szent-Erdejű) közt oly mezőgazdasagi ismétlő iskolaknak van jövöje, melyek az okszerü állattenyésztésre, takarmánytermelésre fösult helyeznének es megvethetnek alapját egy oly hasznai tehenészetnek, juhaszatnak, melynek fo- es tordtermelese biztosabb jövedelmi forrashoz juttatná a népet. Háziipariskolak pedig gazdasagi faeszközkészitest vennének fel oktatasi tárgyul. Egy butor- es épületasztalos-tanmühely beallitasa valamelyik nagyobb községben, valamint a fazekasipar tovabbfejlesztesere Korondon lenne helye egy tanmühelynek.

Im, az ajánlatba hozott ismétlő iskolák, tanmühelyek most meg mind csak legvárak, kődfatyolkepek. Ámde nem lehetnek-e kézzelfoghato valoságok, megtestesült korarak? Igens, lehetnek és legyenek! Ezek letestiese székely nepünkre nezve valosággal dicsérendes, egy fenyegető társadalmi betegségnek, a szocializmusnak leghatékonyabb, talan egyedül kizárólagos ellenszere, orvossága. S ha jó az orvosság, használni kell, mert nagy igazságot fejez ki e közmondas: »Kenyérszerint a betegséget melőzni, mint abbol kigyógyulni.« (Folyt. köv.)

Körlevél. A homoródfárasi tanitói kor folyó évi november hó 3 án a szokott időben H.-Keményfalván rendes gyülest tart, a hova a t. tagtársakat és a érdeklődőket tisztelettel meghivom. Tárgysorozat: 1. Megnyitó és jegyzőkönyvvolvasás. 2. Gyakorlati tanitást tart Lőrincz Béla. 3. Emlékezés Fröstner Károlyról. Felolvasás Tartja Szigethy Ilona tanitónő. 4. Szávai Benczédi Mózes által. (Régebbi gyűléseiről ajánlott el.) 5. Felolvasást tart Kriza Sándor. 6. Pénztári jelentés és a tagsági díjak befizetése. 7. Indítványok. Oklánd, 1898. okt. 18. Bedő József, jkövi elnök.

Irodalom.

Háromszáz könyvkritika jelent meg a Benedek Elek szerkesztette Magyar Kritika I. sö évfolyamában, melynek tartalomjegyzékét a Irik évfolyam folyó évi October 1-én megjelent első számához mellékelni a szerkesztőség. Háromszáz kritika, manapsag, midőn a kritika ugyszólvan már-már elhalligatott, háromszáz napos, kimerítő birálat manapsag, midőn az irodalmi birálat néhány sorszyi ismertetésben talál csak helyet a lapok nagy részében, melyeket teljesen a politika és a napi erdekek foglalnak le maguknak! Olyan szám ez, mely midőn reszletezésénél jobban bizonyitja, hogy a Magyar Kritika bendületi alkotta meg helyét első évi pályafutása alatt és biztositék arra, hogy a jövőben is teljes odaadassal fogja betölteni hivatását. A Magyar Kritika, melyet a vallás- és közoktatásügyi minisztor is a legmegfelebbnek ajánlott az iskolák és tanitóképző intézetei figyelmébe és mely a könyvtárakon kivül a szinházi, zenei és művészeti élete is figyelemmel kisérte és vezérczikeiben az általános érdekű irodalmi és művészeti kérdéseket szólott hozzá, a szakemberek egész nagy garaljait szásnja alá hódította és szzal a lelkesedéssel indult második éves utjára, mely megalapitói és munkatársait kezdettől fogva vezérelte. A Magyar Kritika, mely eddig az összes magyar megjelenő könyveket teljes bibliográfiaját és a folyóiratoz kimerítő szemléjét közölte, a második évfolyamban a kiföldi könyvpiacz nevezetes jelenségeit is számon fogja tartani. Ajánljuk tehát e lap szerte elvszóltkörinek és a könyvkedvelő közönség figyelmébe. A Magyar Kritika előfizetési ára egész évre 6 frt. Kiadóhivatala: Keropesi us 57.

A „Pillangó" czimü élczlap 35. száma megjelent és valóban megjegyő művészi kivitelü rajzokat tartalmaz benne. A „Pillangó" előfizetési ára egy egész évre csak 4 frt, a ki azonban már most az 1899. évre előfizet, 1898. október hó 1-töl ez év végéig ingyen kapja a lapot. A »Pillangó« szerkesztősége és kiadóhivatala Budapesten, VI., Teréziörut 35. alatt van. Mutat vanyszám ingyen.

KÜLÖNFÉLÉK.

Ernsfbet királyné emlékszobrára

a »Székely-Udvarhely« szerkesztősége is az adomanyok kozvetitesét illető mozgalma megindultta A hazafias adomanyokat barmily kis összegek legy-ek is elfogadja, nyilvanosan nyugtazza és a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankhoz beküldi, hol azokat tovább kezelik. A »Székely-Udvarhely« szerkesztőségéhez ujabban közvetesül adomanyok folytak be:

Lőrincz Jánosné és özv. Dimén Sándorné (Homoród-Szent-Pál) gyűjtőivén . . . . . 27 kor. 04 fill.
Eddigi gyűjtésünk . . . 17 » — »

Összesen 44 kor. 4 fill.

Özv. Dimén Sándorné, Lőrincz Jánosné, özv. Benczze Balázsné, Benczze Dénesné, Egyed Ferenczné, Szabó Mátyásné, Dimén Sándorné, Szabó Józsefné, Kesztenbaum Samuelné, Török Józsefné, Vass Ferenc és Szabó Sándor 2—2 koronával, Nagy Gyula és Füle Lajos 1—1 koronával, Kelemen Lajos 64 fillérrel és kovás Antal 20 fillérrel járultak a fenebbi adomanyhoz.

Kinevezések. Az igazságügyminiszter Konocz Károly marosvásárhelyi kir. itélőtáblával alkalmazott aljegyzőt az oklándi kir. járásbirósághoz aljárásbiróvá, a vallás- és közoktatásügyi miniszter Kiss Szathmáry Miklós, Kiss Jakab és Liptay Matild okl. tanitókat, illetve tanitónőt a derzsi állami elemi népiskolához rendes tanitókul, illetve tanitónőnek; a marosvásárhelyi kir. itélőtábla elnöke Gergely Ferenczt végzett joghallgatót, helybeli kir. járásbirósági birtokos fiát, a marosvásárhelyi kir. itélőtábla kerületébe, a helybeli kir. járásbirósághoz díjas joggyakornoknak nevezte ki.

Az ezüst érdemkereszt arczképe vármegyénk dísztermében. Haller János gróf, vármegyénk főispánja 200 koronával pénzlát adott. A vármegye tisztikara, élén az alispánnal követte a példát s azóta folyton gyűl az alap az ügyben. Nagyszerű arczképünk megfestése kötelségére. Mint értesülünk — Homoród-Szent-Pál községben már igen szép összeg gyűlt egybe a kór fiatal jegyzőjének buzgolkodása folytán. A „Bántóvai Malomtársulat" e czélra 5 koronát és az országos emlékre 5 koronát, a birsulat mellett az előbbi czélra 1 korona 20 fillért, utóbbira pedig 80 fillérrel adományozott.

— **Vizsgálóbiró kirendelés.** Az igazságügyi m. kir. miniszter az 1891. évi XVII. t.-cz. 93. §-a alapján a helybeli kir. törvényszék területére vizsgálóbiróuak Simó Balazs dr helybeli kir. törvényszéki biró és állandó helyettesének Demény Ferenczt szintén helybeli kir. törvényszéki biró rendelte ki.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

— **Lapunk mai számának** első czikkével egy igen érdekes czikksorozatot kezdtünk meg. Ajánljuk városunk polgármesztere s általában a nagyközönség mélyi figyelmébe.

— **Személyi hír.** Gyertyánffy Bálint m. kir. honvédőrnagy, a helybeli Gyertyánffy-testvérek ifvére e hó 20-án városunkban volt a katonai utóállítás megjelése végett.

— **Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület** végnapjait járja. A földmivelésügyi m. kir. minisztertől megértődött arról, hogy ez az egyesület nemes hivatásának nem felel meg, azt még alapszabályszerű kötelességeit is elmulasztja s ezen okokból az egyesület működését felfüggesztette. Az ügy- és vagyonkezelés megvizsgálásra Lesky István miniszteri titkár, Menyhárt Antal számvizsgálóval e hó 17-én várattunkba, mint az egyesület székhelyére érkezett. A vizsgálatot a vármegyeház kistermében a miniszteri küküldöttek megkezdték.

— **Áthelyezések.** Kuller János gróf, vármegyénk főispánja Papp Dénes székelykeresztúri járási írnokot a helybeli főszolgabirósághoz, Horváth Károly helybeli járási írnokot a székelykeresztúri főszolgabiróséghoz helyezte át.

— **Az unitárius egyházi fótanácsot** okt. hó 30-án és következő napjain tartja rendes gyűlését Kolozsvárott, a melyen előterjesztik a püspöknek és az egyházi fótanácsnak évi jelentését. A gyűlés szünt számos az unitárius egyház belső élete vett ott kedvező irányt. A gyalás alá. Végül egyes inditványokat tárgyalnak és megállapiják a jövő évi szünetig fótanácsi ülését.

— **A helybeli jótékony nőegyesület** ujabb jelét adta alkotóerejének, a mint ő, évi okt. 16-án tartott választásainak megfelelő tisztségeit szavazatok meg az »Erzsébet királyné«-alap gyarapitására. Ugyanezen gyülésben megállapodás történt arra nézve is, hogy a szokásos filléres estek esetleg az idén is megtartassanak; de erre nézve a tovább intézkedés mek megtöltelt Ugron Istvánné r. bizottsági elnöke rulaztak. Végül elhatározták, hogy özv. Török Páluné elnök iránt való gyönged figyelemből — mostantól kezdve az egyesület ügyésszé Lászlói Domokosné, mint ügyvivő alelnök intézze közvetlenül és egy minden kérést hozzá kell beadni s a határozatokat is tőle, vagy Bod Károly titkártól lehet megtudni.

— **Uj anyaügyesek.** A belügyi m. kir. miniszter vármegyénkben a fenyődi anyaügyi kerületbe a helybeli könyvesnek Bodor József kőrjegyzőt, a medesérbe Bálint Mihály kőrjegyzőt, a homoród-oklándba anyaügyesnek helyettesnek Jánó Gábor járási írnokot, a szentkirályba Mihály József birokost, a borosnyai almásba Antonya János jegyzői gyakornokot, a benebe Farkas Károly vasuti allomási segédjárót, a szentkirályba Elekes Nándor jegyzői gyakornokot és a bodgyai anyaügyesi kerületbe Kiss Lajos községi pénztárnokot nevezte ki.

— **Ev. ref. templomépítés Balázsfalván.** Balázsfalván 200 lelket számláló ref. gyülekezet áll fenn, melynek kicsiny, rozoga temploma 1878 ban épült. Most tehát a balázsfalvi reformátusok uj templomot akarnak építeni és e végtől országos gyűjtést indítanak. Kívánatos, hogy a gyűjtés eredményjej járjon, mert a reformátusok Balázsfalván mindszíp teljesítenek.

— **A fekete halál** lázadása felütötte szomorú tejét. Muller dr tanulmányozni akarja az indiai pestist, pepecsolt a dogvészszel s oltogatta a tengeri nyulakot és a »vige: irtósza veszedelem. A kórházi szolga, a ki ettette a pestises állatokat, áldozata lett a kisérletezésnek s két spolonjége, sok Müller dr is gyanúsan beteg lett.

— **Iparosaink táncolnak.** A h. ifjabb »Polgári Önképző és segélyző egylet« minden évben tartani szokott farsztestvéjyait folyó hó 24 án (hétfőn, ugyanis megkezdi az egylet nagytermében s a nagyközönség pártfogását e helyen is tiszteletteel kéri a rendezőtől. Az első filléresteju mibsora következő pontokból áll: A helybeli szeszkár nyitányi játszik. Bolyhossy Endre kolt. tanár, egyleti elnök megnyitó beszédet tart. Herczeg Albert szaval. Lázárné Kaldobó Róza felolvas. Hettás Gusztáv monologot ad elő. Müsor közben a zenekar játszik s végső eljénig tánca lesz. Az estélyt Fischer Ferenczné r. b. elnök, Orlán Brzsi, Ferenczi Károlna, Benedek Árpád és Mészáros Lajos rendezik.

— **A felsoglalt Tentamen.** Emlitettuik egyik közelebbi számunkban, hogy lapunk kiadója Bátaszéki Lajos dr fővárosi ügyvéd által a Magyar Tudományos Akadémia ellen szerzői jog biterlásért, az Akadémia kiadásában megjelent Bolyai Farkas »Tentamen« cz. világhirü mathematikai müve miatt pört inditott s hogy a budapesti kir. törvényszék a szerzőket a zárlatot elrendelte. A budapesti V. ker kir. járásbiróság a zárlatot már fogantosítottta és a meglevő példányokat zárgondnoki kezelés alá vette s könyvkereskedőket találtak értékesítés egyiptt. Az igen érdekes ügy egálmi perben az érdemleges tárgyalás első napja October hó 27-ikére van kitüzve.

— **Községhaz felavatása.** Oroszhegy község ügyviselőtestülete most épitett községháza felavatása végett 1895. October 30 án délelőtt 11 órakor Demeter Lőrincz dr főszolgabiró elnöklete alatt ünnepélyes közgyűlést tart. Sorrend: 1. Elnöki megnyitó beszédet tart Demeter Lőrincz dr főszolgabiró. 2. A községház felavatása Tamás Ágoston bizt. fő.biró vázolja. 3 Alkalmi beszédet mond Gálffy István köz. jegyző. 4. A községház kulcsait fűtőrónak átadja Fekete Benjám vallásfő. Közgyűlés után a községházban társasebéd lesz, melyen Kónya Sándor zenekara is közreműködik.

— **A mai közigazgatás** állapotát Becze Antal Csikvármegye derék alispánja az e hó 15-én tartott közgyűlésen alispáni jelentésében érdekesen apostrophalta. Azt mondja többek közöttt, hogy: »az alárendeltsége és behajtásra már csak egy vármegyében is 40—60 ember használtatik kizárólagossággal s e mellett a korpon, járási és községi közigazgatás minden faktora behatóan segéskezik a tullapotu munka végzésére; és miután látom, hogy a magán vágyak és szenvedélyek okozó kinövesienek korlátozására hivatott igazságszolgáltatás ugyanazon területen 50—60 emberrel végzi azt a munkát, mely imitt jobban kielégitetik, annál szivesebben szaporodik: nem lehet meneküllem a tehetetlenség és szégyen bizonyos érzetétől, ha összehasonlitást teszek, hogy a belügy, honvédelemügy, földmivelésügy, kereskedelemügy, miniszterelnökség és belügy körébe vágó összes kérdéseket és teendőket 40—50 ember végzi a vármegyékben; mig a szerencsétlen közokitatás keretébe tartozó intézkedések végrehajtására egyetlen ember állittatott. Elég egyszerűen feltenni a kérdest, hogy ez az állapot a maga lazbáztatásban miére vezet? Ma a királyi és tisztviselő állása többé nem diguitás és nem társadalmi tisztesség, a legnehezebb robot munkából áll az, mert mines alnapolás, eldázás és mégis elismerés helyett mindenki követelőzessel áll elé; a ha az országot idáig fentartott középosztály ugyszolva adminisztrant ellátásra vállalkozott: tette azt azon tudatban, hogy az országnak köteles szolgálatokat teljesit és nem kivántatik oly áldozat, a mi javadalmazásával aránytalan lenne, mert bizonytalanságát és fizetése csekélységét nem gunyolja ki: szóval tette azon tudatban, hogy munkaköre az emberi erőhöz lesz szabályozva s ha leendők szaporodásával megfelelő állások rendszeresitetnek, azonnal. Várakozása nem teljesült, feltevése alaptalan volt, de most más a lidérczjelenet: nincs menekülhet, a visszagurult követ újra és újra felhajtani kénytszerült, mert Sisiphusi munkájában nem tudhatottak a rohanó időtől, más pályát már nem választhat s ezért a megbízottak utasitnak, a mi előlépteteés kilátása nélkül beletörödött a hivatali helyiségek járási gyámoltalanságába, el van készülve a 6 éves kór ostbtésegére, a minden oldalról jöhető tegyelmi vizsgálatokra, mert neki egyedüli védőbástyája a vármegye, az pedig szétlöve van. Mindezeken tavulról sem azért hozlam fel, mintha a maguk egészben vármegyénkre volnának alkalmazhatók, mert ugyanilyen állapotok meg tirhetők, a beleség tünetei még nem mutatkoznak, hanem felicoztam, hogy az ország jólétét, hogy az országszerte mutatkozó áramlat miatt sem hagyott érintetlen, mi is érezzük a naponkint szaporodó tehet sulyát, de nem kezdeményeztük, mégis azt hittük, hogy a tudatban, mely a testet érzékitik s vele állandó munkában voltunk fel. rovid életünk a kötelességtudás.«

— **Vegtárgyalások.** E hó 21-én Györffy Titusz kir. törvényszéki biró vegtárgyalási elnöklete alatt Farcasiu Sándor jakobi lakost olyan sérüléssel: 6 havi fogháznra s nejét, mint bűnrészest 15 napi fogháznra; Kovecsi József agyagfalvi lakost többszöri lopásért 2 évi fegyházra és 10 évi hivatalvesztésre ítélte a helybeli kir. törvényszék. — Másnap, 22-én pedig Montovich Gyula kir. törvényszéki biró elnöklete alatt Mihály János nejével lakost az Oláh István felsőboldogszombafalvi lakosan elkövetett sulyos testi sértés miatt 6 havi börtönre ítélte.

— **Kolozsvári ünnepek.** Kolozsvárról irják lapunknak: Ugy szólnak az egyszerű szekely emberek 60-ik s a Kolozsvárott kivégzett vértanuk halálának 49 ik évfordulója alkalmával kegyeletes ünnepeket rendeztek az odavaló országos történelmi orokly.ne-tet. Az ünnepélyes delelő órakor a vértanuk emlékéhez vonult az ünnepi közönség. Az emlékoszlop előtt Turchányi Gyula ágostai evangélikus lelkész tartott lelkes hangú és magas szárnyalásu ünnepélyes be szédet, majd Jakabos Ágoston, a Kikin belső honvédegyleten elszavalta szép szép versét. Ezután a Himnusz énekeltek el s a vértanuk sirjat elhalmozták koszorukkal, melyek közül különösen kitünt a kolozsvári holgyek remek koszoruja. Ez a koszoru ugy szólt az ünnepélyes emlékünnepen gyülekezőnye alatt lévő történetemben vonult az ünnepi közönség. Deáky Albert elnök megnyitó beszéde után az ünnepély diszelnöke, a 87 éves vitéz Szabó Henrik Ignácz alezredes, az erdélyi levantei legyőzött honvédek vértanuk emlékével kapcsolatosan agyagfalvi nemzetgyülésre és azt követő semlenyekre, a melyeknek annyira szerepli résszese volt, hogy az első kozakot is ő kiáldóte magyárra. Tobb szólaló szólalt fel s a kurucz dalt, a Rákóczi-indulót s a Hunnusz énekelésével ért véget. Este társas vacsora volt.

— **Anyámasszony baka** volt. Mag Albert lövöttei illetőségű os. és kir. kozvitéz, E hó 20-án felakasztotta magát a Szamos folyóban. Ugy szólnak a hírek.

— **Kinematograph és Graphophon.** Konte A. a tudományos világ egyik ujabb alkotásával a Schnapskaszálloda nagytermében három estén szórakoztatta vasrosu közönséget, melyi hálás is volt érette, mert érdekelődésre is méltó a feláldásnak és Kintoszkopnak nevezett kép a társadalmi élet különböző mozzanatait igen szépen, mondhatni élethűen mutatta be. Az egyes alakok természetes szinben és nagyságban lebegtek a szemünk előtt s ujszerű szakadtak fel a szemünk a népdalok, ünnepek és szavalati darabokat is hiszen, ugy tiszta és hangosan jutatta a közönséget sorsába, mintha élő müvészek alkotnak volna előttünk. A tulajdonos szakmerőt érdemli eljárott tanusitott, midőn az egyes intézetek növendékeinek ugy jutanyos dijat szabva, alkalmat adott, hogy azok tanáraink vezetése alatt ez érdekes és szemléltetésre érdemes találmányokat megtekinthassák.

— **Két gyermek egyszerre.** Az oroszhegyi »Bagzos« nevű barázsan Nagy Bertalannak egy 4 és egy 6 éves fiu gyermeke e hó 19 én az ott levő kutba esett s mind a kettő belefult.

— **Értesitem Udvarhely és környéke** igen tisztelt közönségét, hogy itteni fűszerkereskedésemnek ősz végéig áll fenn. A téli szezonra beszütöttem azt, mint a miért is szives látogatásokat a közelben kérem, bourult idő nincs befolyással a felvétel jóságára. Kész szolgálattal vagyok: Honisch L István, udvari fűszerkéjész.

— **Egy ló karban levő zongora jutányos áron** (részletfizetésre is) eladó. Tudakozódhatni e lap kiadóhivatalában.

CSARNOK.

Az agyagfalvi ref. története.

(Az 1888. Április 24-én tartott emlékünnepélyen felolvasta Gyerkes Mihály bár. s. tanitó.)

Mélyen tisztelt közönség!
Kedves gyermekek!

A szabadságharcz és az 1848-iki törvények szentesitésének 50 éves jubileumát megünnepelni, iskolainkat, hogy ezen helyre kivezettük; annak egy, mindnyájunk által ismert fontos oka van. Hiszen méltó volna-e Agyagfalva, hogy ezen ret róla neveztessék el, ha valahanyszor alkalma nyilik nemzeti ünnepet szentelni, nem e helyen, a székelyek Rákos-mezején tenné azt, hol minden igaz hazafi egy perczre megáll, nagy lelkéből-éssel szemlélgetven ezen helyek közé beékelt siksagot, melyen oly sokszor gyülekezett a nemzet elődeink, hogy törvényeket alkotva, a székelyek autonomiját megvedjék és fenntartsák.

A székely népnek, letelepedés ideje óta, hagyományos szokásként ezen hely vala kijelölve mindig nemzetgyűléseinek szinhelyül, mivel ezen hely természeti fekvésénél fogva legalkalmasabb vala arra. Feleslegesnek látom, hogy ezen szentelt helynek természeti fekvését rajzoljam, hiszen látjuk ezt mindnyájan, kiknek ez alkalommal is jelen lenni szerencsénk van, látjuk, hogy nem kietlen és elhagyatott pusztaság ez, hanem egy áldott kis kanaán, melyen amott lassu meltósaggal hömpölygőnek a „Nagy-Küküllő fodros" hullámai; négy oldalnál pedig óranyaiként fekszenek: Agyagfalva, Bögöz, Magyarszos és Becsfalva.

Oh, de ezen természeti szépségénél sokkal nevezetesebbé teszik ezt a helyet azok az események, melyek itt időrendben lejátszódtak. A mily lelkesedéssel gyült ösze a magyar nemzet Rákos-mezejére: oly igaz hazafiui szerű erzelmekkel jött mindig erre a rétre is a székely nép.

Ez vala, tisztelt közönség, a székely népnek már a Kabonbanok ideje óta, a kék egbolt alatt nagyszerűen befedett szent temploma, imahaza, melyben a hazafiság szent ösztönei megnyilatott mesek mesemélgitő, lobogó fáklyaként égtek és égnek ma is. Ez volt ezen itt letelepedett népecskének „politikai és harczi gyülőhelye; mely ösetél, a hunoktól hatrahagyatva, Attila birodalmának erdőkoszoruval ö magas berczeit mindig fétett kincs gyanánt őrizte, de sőtet is a szokás szent szokásai élnt, valahanyszor serelem vagy csorba esett autonom jogain, vagy veszely fenyegette, fenyvesekkel övezett drága örökségét.

Egyike a legnevezetesebbeknek az 1506-ban, amint vasarnap utánt 5-ik napon, Gyergyói Lázár András elnöklete alatt tartott gyülés, mely megalkotá az ugynevezett »agyagfalvi constitutió« (alkotmányt). Ezen agyagfalvi constitutio vala a székelység önkormányzatának legszebb megnyilatkozása, mert az nemcsak megerősíte a székely nemzet kiváltságait szabályozá és biztosíto »Udvarhelyi constitutiót«, hanem egyszersmind a nemzetet kibékíte királyával II. Ulaszlóval, kivel szembaállás jött volt a II. Ulaszlóhoz születésekor szedett ökördát mintt. Azért vala ez t. i. hogy a királyunk regóta nem született ha a Lajos szülésekor a székely-seg vonakodott a mar elszokott ökördát megfizetni, e miatt az ökördó behajtasra Tomori Pál parancsnok küldetett, ki aztán a lázongókat megfenyitette.

Ekkor állapitatott meg a »passiv« ellentallás elve, mely szerint, ha a székelyseg jogain sérelem ejtetik, ne ragadjon rögtön fegyvert, hanem egy megállapitott helyre egybegyülve, a testvéri szeretetben s szabadságban élő szabadságaival a királyhoz folyamodjon s az ő igazságszolgáltatásanak, ingoságai felpredáltassanak, fekvő javai pedig örökösére szálljanak.

Itt állapitatott meg, hogy a székely nép jószagai meg tejveszites esetén sem szállnak a koronára, hanem a törvényes örökösökre, vagy ha azok nem lennének, a szomszédja örökölje, nehogy idegen elem a székely-seg szomszédságába a szomszédnak pedig csak a király vagy az egész székely nemzet kegyelmezhet meg.

Kimondatott, hogy vasarnap törvényt tartani nem szabad és hogy a hely 15 nap alatt jelelteitt erdőnek felderoittatik ékes latin nyelven szerkesztetik, de nyomban feroditttatik ékes magyarra is.

Igy az »Agyagfalvi constitutio« (L. a székely nemzet Constitutio cz. gyűjteményében) nemcsak mint oráló szerepelt a székelységi jogainak megőrzésére, hanem nyelvéhez való tántorithatatlan ragaszkodásának is tanubizonysága.

Ime tisztelt közönség az »agyagfalvi constitutió«-nak is legfőbb alapjivel azok, ugyszólva valának, a mik ma minden igaz hazafinak kellett hevitik, t. i. Isten, király és haza.

De mielőtt e hely történetét tovább fűzném, nem hagyhatom emlités nélkül az egyszerű gyorsan tovasiető patakocskát, a Foncsika patakát sem, mert ez annak fűzesekkel bentett partjain hajdan porban játszó gyermekek szemlélgették a lágyan susogó habokkal és virágocz vesszőparipákon lovagoltak végig az ott elterülő Foncsikafalvain, melyi azonban elenséges támadások és árvizek miatt sokat szenvedett »igy a hegy alá, az ugynevezett Agy Falvére kötözött s lett belőle Agyagfalva, később Agyagfalva.

Az emlitett gyülés után hihetőleg még többször is gyült a székely nemzet ide, de örök időkre emlékezetes

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

marad az 1848-iki összejövetele, midőn az Erdélyben feltámadt oláhság pusztítasai oly mérvéket öltöttek, hogy a Székelyföldet is vészveszedelemmel fenyegették.

Berzenczei László marosszéki képviselő (írja Gracza) látva, hogy a Kolozsvár és vidékéről összetobozott »Mátyás«-huszárokkal az oláhok tulkapásait már sehogysem lehet megakadályozni, azon üdlete támadt, hogy szózatot bocsássanak ki és a székely népet október 16-ára gyűlésre hívják az agyagfalvi rétre. Bár nehezen sikerült a törvényes engedélyt rá megkapni, mert a ravasz, de simakonyv-osztrák főhadparancsnok Puchner, minden áron arra törekedett, hogy azt megakadályozza, végre azonban Miko Imre grof kormányszéki elnök kérésére mégis megengedte s felsőbb helyről is megjött az engedély azon kikötéssel, hogy azon Miko elnököljön. Puchner látva, hogy a székely nép csak a hívó szóra vár és seregestől megy az agyagfalvi rétre, az oláhokhoz szít és őket a gyors fegyverkezésre felszólítja.

A mig a székelység Agyagfalvára összegyülhetett volna, az oláhok vad csordája már megkezdte üldözö és öldökö kegyelmességeit. A székelység sem rest, egy perczig sem késik, hanem mindenki siet az agyagfalvi rétre, mire október 16-ika felvirad, már mintegy 50—60 ezer ember gyült össze eme szent helyre. Jakab Elek történetíró feljegyzése szerint Csik- és Háromszékből mintegy 15—15 ezerember, Udvarhelyszékből 20—25 ezer, Marosszékről mintegy 2—3 ezer ember és számos küldöttség van jelen, Aranyosszék szintén egy népes küldöttséggel képviseltetni magát.

(Vége kör.)

KÖZGAZDASÁG.

Állatok bélyegzése. A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara tudatja az érdekelt gazdaközönséggel, hogy az állatoknak sütővassal törzsökön való bélyegzésébül származó károsodás megszüntása czéljából a földmivelésügyi m. kir. miniszter ujabb rendeletet bocsátott ki. E szerint az állati bőrökön ezen eljárásból eredő értékcsökkenése első sorban a gazdaközönség, másodsorban pedig a nyersbőröket feldolgozó iparos közönség érdekében megakadályozandó. A rendelet figyelmébe ajánlja a gazdáknak, hogy jövőre a tüzes vassal való bélyegzés, vagy teljesen mellőzék, vagy pedig azt a törzs helyett az állat szarvára, esetleg állkapczán alkalmazák. Az állategészségügyi szempontból hátránylag eszközlendő bélyegzés módja azonban továbbra is változatlanul fentartandó.

Szerkesztők üzenetek.

F. Sz. L. Budapest. Kedves poetánk verseit mindig örömmel veszik. „A tölhámár emlitet prózai czikket“-et is kérjük. A jókívánatokat köszönjük. Szives üdvözlet!

B. D. Budapest. Közleiboril levél megy. Addig is üdvözlet

V. D. Kámmé. Verseikel el vagyunk látva. Prózát kérünk. A jó versnek nem kell protekció.

K. B. Kassa. Ujabb szives küldeményeit köszönjük. Inkább az állatvédőszáta es a körbe tartozó sporoságokat kérjük. A kölcsönmivelés nálunk nem fizetődik ki. Hálás köszönet es szives üdvözlet!

Sz. J. Budapest. E számra kesön érkezett.

HIVATALOS RÉSZ.

Udvarhelyvármegye főispánja. Szám 800—1898. Pályázati hirdetmény. A kormányzatonra bizott Udvarhelyvármegyében rendszeresitett utadó alczámvevői állásra ezennel pályázatot hirdetek a felt'ronn minőségüakik ezen állást elnyerni ohajtják, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 17.§-ában körülirt minősítésüket igazoló okmányaikkal felszerelt kérvényüket folyó évi deczember hó 10-ig nyujtsák be hozzám. Ezen állás javadalmazása áll 640 frt évi fizetés és 100 frt lakbérből. Székely-Udvarhelyt, 1898. október hó 2-án. Gróf Haller János főispán.

Másolat. Földmivelésügyi magyar királyi minister. 9376. szám. III—2. szám. Valamennyi vármegye alispánjának és valamennyi törvényhatósági joggal felruházott város polgármesterének. Megfelelő kihirdetés végett közlöm, hogy az osztrák cs. kir. belügyminister ur folyó évi augusztus hó 20 án 25810. és az ausztriai cs. kir. helytartóság folyó évi szeptember hó 25-én 90648. szám alatt kelt értesitései szerint a stiriai cs. kir. helytartóság felhatalmazást nyert arra, hogy a ragadós száj- és körömfájás, sertésvész, vagy sertésorbánocz miatt az ausztriai szabad forgalomból kitiltott magyar- és horvátszlavonországi törvényhatóságok járványmentes községeiből származó élevegy szarvasmarhák körözőknek a grácei vesztőegyházra való szállitása és a grácsi vágóhid rakodójára való kirakása czéljából az illető felek külön folyamodványai alapján esetről-esetre engedélyeket adhassou. Ily, csakis külön engedélyek előmutatása mellett és előzetes állatorvosi vizsgálat után felvehető állatszállitmányok hetenként hétfőn, kedden, pénteken és szombaton érkezhetnek Gráczba s az ily állatokat szállitó vaggonok feltünő módon »Aus gesperrten Gebiete, mit specialwaggiungs feltüssal látandók el. Kelt Budapesten, 1898. évi október hó 9-én. A minister megbizásából: Lestyánszky, s. k.

Udvarhelymegye alispánja. Sz. 24283—898. alisp. Udvarhely város polgármesterének és valamennyi községi elöljáróságnak. Közlirré tétel végett közlöm. Sz.-Udvarhely, 1898. október 18-án. Jakab Gyula, alispán.

Udvarhelyvármegye alispánjától. Sz. 24391—898. alisp. Székely-Udvarhely város polgármesterének és valamennyi község elöljáróságának. Közhirré tétel végett értesitem, hogy Oroszhegy és a kiskukullói-megyei Királyfalva községeken a sertésvész, (Gyepes, Homoród-Karácsonfalva, Szent-Pál és Recsenyed községekben a száj- és körömfájás megszünt s e községek a zárlat alól fel vannak oldva. Kis-Kukullói vármegye Zágor és Fülletelke községekben pedig a sertésvész felépett és e községek zárlat alatt vannak. Székely-Udvarhely, 1898. okt. 17-én. Jakab Gyula, alispán.

Valódi braunschweigi magból termelt káposzta kapható olcsó árban Szöllősi Samu bérgazdaságában Szombatfalván.

Az
erdélyi hegyi borok
TEUTSCH B. JÓZSEF
pincezőjéből
(Segesvárt, Erdélyben)
Árjegyzék kivonata:

Nagy-Küküllőmenti	1896-beli	1 liter	36 kr.
Marosmenti		1 liter	40 kr.
Kis-Küküllőmenti		1 liter	42 kr.
Bolkácsi		1 liter	60 kr.
Dákosi		1 liter	65 kr.

üveg nélkül. Az üvegekért 7 kr fizetendő és ugyanez árban tisztán kimosva visszavétetnek.
Főraktár: GÁLJÁNOS fűszer- és ocsemegeüzletében Székely-Udvarhelyt (Kossuth-utcza).

Magas jutalékban
részesítünk megbízható szóló ügynöklik, kik törvényszerűen megengedett sorsjegyeknek, részletfizetésre való eladásával, egy nagy pénzintézet résszvényterjesztésére szánt, lajára foglalkozni óhajtanak. Ajánlatok „Mercator“ czimen: Ecksteln Bernát hirdetési irodájába Budapest, V., Váczi-utcza 4. intézendők.

BOR
valódi szőllőlából, különböző minőségekben
csakis
FERNENGEL GYULA
jóhírű pincezőjében Székely Udvarhelyt (Kossuth-utcza) kapható a következő árakban: Literenként 80 krtól 1 frt 20 krig. 5 literen felül 26 krtól 1 frt 10 krig. Nagyban adó nélkül 56 lit. hordókban hektónként 20 frtól 88 frtig.
Részletes árjegyzék s minták ingyen és bérmentve.

Amerikai szebórák.
Jótallással, hogy a nickel ezüstöt nem változtatja, szerkezete ponto szebb es jobb, mint a legdrágábbiké. Ára darabonként 3 frt. Jótallás mellett, mig a készlet tart. Hozzá erősitő óraláncz 60 kr

Önberetváló készülék.
Fox, valódi solingeni gyártmány, sok kiállitason kitüntetve, gyakorlás nem kell. Megvágás kizárva. Tiszta es kényelmes munka. Borbétegségtől megment. Tartós es pénzt megtakarító. Darabja 3 frt. A penge *** csillagos aczélből es a többi részei alpaczából vannak. Egy külön penge hozzá 1 forint.
Megrendelhető:
Pollák Sándor fébizományosnál
BUDAPEST, V. ker., Kálmán-utcza 17.
Gyüjtőknek 5 darab utau egy ingyen küldetik.

Csak
fiatal
embereket
érdekelhet tudni, hogy a
párisi Dr. BOITON
Injectio Orientál
már nehány napi használat után elmulasztja még a legrégibbjeinek is, fölösleges telket szatal olaj vagy copaiva balzsammal kiserletezni, mert csak a gyomrot rontják es a bajtnem gyógyitják meg.
1 üveg Boiton Injectio ára 1 forint.
Magyarországi főraktár:
Zoltán Béla gyógyszertára Budapest,
V., Nagykorona-utcza 23. (Szécheny-tér sarkán).
Főraktára Székely-Udvarhelyen:
ifj. Solymossy János gyógyszertárában.
Kapható minden nagyobb gyógyszertárban.
Postai megrendelések czime: 26—30
Zoltán gyógyszertár Budapest.

Sz. 14797—898.
fszb.

Árverési hirdetmény.

Melyiyel köztudatra hozom, hogy homoród-karácsonfalvi közbirtokosság tulajdonát képező »Csürbükk« nevü erdőrészben eladásra kijelölt szakértőileg 4917 frtra becsült bükk-erdő ez évi november hó 10-én d. e. 10 órakor azon község házánál nyilt árverésen a legtöbbet igérőnek el fog adatni.

Kikiáltási ár a 4917 frt, bánatpénzül ennek 10%-a teendő.

Zárt irásbeli ajánlat, melyben kitesendő, hogy ajánlattevő a feltételeket ismeri és azoket elfogadja — kellő bánatpénzzel felszerelve az árverés megkezdése előtt elfogadtatik — utólagos ajánlat nem.

Egyéb részletes feltételek a hivatalos órák alatt itten megtekinthetők.

Oklánd, 1898. október 15.

Benedek Imre,
főszolgabiró.

Nyomatott a kiadótulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székely-Udvarhelyt 1898.

Iskola Alapítvány - Szabadtéri Könyvtár - Digitalizálva 2011 - BCU Cluj-Napoca.